

LANDSRÉTTUR

Dómur fimmtudaginn 4. júní 2026.

Mál nr. 40/2024:

Ákærvaldið

(Margrét Unnur Rögnvaldsdóttir saksóknari)

gegn

X

(Guðbjarni Eggertsson lögmaður)

(Sigurður Freyr Sigurðsson réttargæslumaður)

Lykilorð

Kynferðisbrot. Nauðgun. Ólögsmæt nauðung. Kynferðisleg áreitni. Börn. Refsiákvörðun. Miskabætur. Einkaréttarkrafa.

Útdráttur

X var sakfelldur fyrir nauðgun og kynferðisbrot gegn barni með því að hafa, án samþykkis og með því að beita ólögsmætri nauðung, haft samræði við B, sem þá var 13 ára. Þá var X sakfelldur fyrir kynferðislega áreitni með því að hafa í nokkur skipti á um sex mánaða tímabili áreiðt A kynferðislega með því að þukla að minnsta kosti þrisvar sinnum á brjóstum A innanklæða og reyna í tvígang að færa hönd að kynfærum hennar, rasskellt hana einu sinni og sagt að hún væri með flottan rass. Við ákvörðun refsingar var litið til þess að X hefði gerst sekur um kynferðisbrot gegn tveimur stúlkum á barnsaldri. Brot hans væru alvarleg og beindust að mikilsverðum hagsmunum. X væri ungur að árum en ætti sér ekki málsbætur að öðru leyti. Var refsing hans ákveðin fangelsi í þrjú ár og sex mánuði. Þá var X gert að greiða A 1.200.000 króna miskabætur og B 2.000.000 króna. Þar sem upplýst var að þær hefðu þegar fengið þær fjárhæðir að fullu greiddar úr ríkissjóði voru ekki efni til að verða við kröfu þeirra um hærri miskabætur og var X því sýknaður af kröfum um greiðslu hærri miskabóta.

Dómur Landsréttar

Mál þetta dæma landsréttardómaramarnir Ásgerður Ragnarsdóttir, Jón Höskuldsson og Kristbjörg Stephensen.

Málsmeðferð og dómkröfur aðila

- Ríkissaksóknari skaut málinu til Landsréttar 8. janúar 2024 í samræmi við yfirlýsingu ákærða um áfrýjun. Málgögn bærust réttinum 4. október sama ár. Áfrýjað er dómi Héraðsdóms Reykjaness 6. desember 2023 í málinu nr. S-[...]/2023.
- Ákærvaldið krefst þess að ákærði verði sakfelldur fyrir þá háttsemi sem honum var gefin að sök í ákæru, að öðru leyti en því er varðar verknaðarlýsingu um að ákærði

hafi látið brotþola hafa við sig munnmök, og að háttsemi hans verði heimfærð til refsíákvæða samkvæmt ákæru. Þá er þess krafist að refsing ákærða verði þyngd.

- 3 Ákærði krefst sýknu af kröfum ákæruvaldsins en til vara vægustu refsingar sem verði skilorðsbundin. Þá krefst hann þess að bótakröfum brotþola verði vísað frá dómi, til vara sýknu en að því frágengnu að bætur verði lækkaðar.
- 4 Brotþoli, A, krefst þess að ákærði greiði henni 2.000.000 króna í miskabætur ásamt vöxtum samkvæmt 8. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu frá 1. júlí 2022 til 12. október 2023 en með dráttarvöxtum samkvæmt 1. mgr. 6. gr. sömu laga frá þeim degi til greiðsludags. Til vara krefst hún staðfestingar á ákvæði hins áfrýjaða dóms um bótakröfu sína.
- 5 Brotþoli, B, krefst þess að ákærði greiði henni 3.000.000 króna í miskabætur ásamt vöxtum samkvæmt 8. gr. laga nr. 38/2001 frá 6. febrúar 2022 til 27. nóvember sama ár en með dráttarvöxtum samkvæmt 1. mgr. 6. gr. sömu laga frá þeim degi til greiðsludags. Til vara krefst hún staðfestingar á ákvæði hins áfrýjaða dóms um bótakröfu sína.
- 6 Landsréttur kvað upp dóm í máli þessu 20. febrúar 2025. Með dómi Hæstaréttar 18. mars 2026 í máli nr. 34/2025 var hinn áfrýjaði dómur ómerktur og málinu vísað til Landsréttar til löglegrar meðferðar og dómsálagningar að nýju.

Málsatvik og sönnunarfærsla

- 7 Málsatvikum er ítarlega lýst í hinum áfrýjaða dómi. Þá er þar reifaður framburður ákærða og vitna fyrir héraðsdómi.
- 8 Við aðalmeðferð málsins sem fram fór fyrir Landsrétti 27. janúar 2025 voru spilaðar hljóð- og myndupptökur af skýrslu ákærða fyrir héraðsdómi og gaf hann jafnframt viðbótarskýrslu. Þá voru spilaðar upptökur af framburði brotþola fyrir héraðsdómi og í Barnahúsi. Við aðalmeðferð 13. maí 2026 var spiluð hljóð- og myndupptaka af skýrslu ákærða í héraði að því er varðar ákærulið I og upptaka af framburði hans við fyrri meðferð málsins fyrir réttinum. Af hans hálfu var því jafnframt lýst afdráttarlaust yfir að hann óskaði ekki eftir að gefa viðbótarskýrslu. Þá var spiluð upptaka af framburði brotþola B í Barnahúsi.
- 9 Í framburði ákærða fyrir Landsrétti kom fram að hann væri í sambúð með móður brotþola A og ætti með henni barn. Brotþolinna hefði haft samband við ákærða eftir uppkvaðningu héraðsdóms, sent honum skilaboð á forritinu Snapchat og beðið hann um aðstoð við ökunám en hann ekki viljað það. Spurður neitaði ákærði því að hafa hitt brotþola A og B eftir uppkvaðningu héraðsdóms. Um Snapchat-samskipti hans og B svaraði ákærði því að þau hefðu snúist um kynlíf og hefði brotþoli sagst vera 18 ára. Tilgangur samskiptanna hefði verið að stunda kynlíf. Þá kom fram hjá ákærða að brotþoli B hefði í fyrstu sagst vera 13 ára en svo breytt því í 18 ára og sagst hafa verið að grínast þegar hún sagðist vera 13 ára.

- 10 Fyrir Landsrétt hafa verið lögð ný gögn. Af hálfu ákærða voru lagðir fram reikningar frá Sýslumanninum á Norðurlandi eystra 3. og 4. nóvember 2025 þar sem ákærði var krafinn um endurgreiðslu bóta í samræmi við lög nr. 69/1995 um greiðslu ríkissjóðs á bótum til þolenda afbrota vegna þessa máls, annars vegar að fjárhæð 1.582.400 krónur og hins vegar 2.832.114 krónur. Þá hafa verið lagðar fram yfirlýsingar frá [...] 5. maí 2026 þar sem því er lýst að ákærði hafi starfað þar frá september 2024, sé stundvís, samviskusamur og vel liðinn af samstarfsfólki. Einnig frá AA 6. maí sama ár þar sem hann staðfestir að ákærði hafi leigt herbergi á heimili hans frá október 2024 og hafi hann alltaf staðið í skilum og samskipti verið góð.

Niðurstaða

Ákæruliður I

- 11 Samkvæmt ákærulið I er ákærða gefin að sök nauðgun og kynferðisbrot gegn barni með því að hafa 1. febrúar 2022 á þáverandi heimili sínu [...], án samþykkis og með því að beita ólögumætri nauðung, haft samræði og önnur kynferðismök við brotþola B, sem þá var 13 ára, en ákærði hafi látið brotþola hafa við sig munnmök og haft við hana samræði. Ætlað brot ákærða samkvæmt þessum ákærulið er talið varða við 1. mgr. 194. gr. og 1. mgr. 202. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.
- 12 Með hinum áfrýjaða dómi var ákærði sýknaður af þeirri háttsemi að hafa látið brotþola hafa við sig munnmök en sakfelldur fyrir að hafa haft samræði við hana. Taldi héraðsdómur hafið yfir skynsamlegan vafa að ákærði og brotþoli hefðu í greint sinn haft samfarir og ákærði þá vitað að brotþoli hefði verið 13 ára. Þótti framburður brotþola um þetta sakarefni trúverðugur og fengi framburðurinn stoð í tilteknum málgögnum. Var ákærði talinn sannur að sök um brot gegn 1. mgr. 202. gr. almennra hegningarlaga en á hinn bóginn sýknaður af nauðgun samkvæmt 1. mgr. 194. gr. laganna. Hér fyrir dómi hefur ákærvaldið fellt sig við sýknu ákærða af þeirri háttsemi að láta brotþola hafa við hann munnmök.
- 13 Fyrir Landsrétti hefur ákærði byggt á því að ákæra uppfylli ekki kröfur 1. mgr. 152. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála til skýrleika ákæru. Svo sem greinir í áðurnefndum dómi Hæstaréttar í máli nr. 34/2025 fullnægir ákæra, með hliðsjón af atvikum máls, áskilnaði c-liðar ákvæðisins um skýrleika. Þá verður ekki fallist á að annmarkar hafi verið á rannsókn sem haft geti þýðingu við úrlausn málsins.
- 14 Fallist er á með héraðsdómi að framburður ákærða um atvik í bílskúrnum og vitneskju um aldur brotþola hafi verið reikull og sé ótrúverðugur. Þá þykir framburður brotþola trúverðugur, auk þess sem hann fær stoð í öðrum gögnum málsins. Að þessu virtu og með vísan til forsendna hins áfrýjaða dóms verður staðfest sú niðurstaða hans að ákærði og brotþoli hafi í greint sinn haft samræði og ákærði þá vitað að hún var 13 ára. Með þessu braut ákærði gegn 1. mgr. 202. gr. almennra hegningarlaga og verður niðurstaða héraðsdóms um sakfellingu ákærða að þessu leyti því staðfest.

- 15 Í greinargerð ákærvaldsins til Landsréttar eru gerðar athugasemdir við þá niðurstöðu hins áfrýjaða dóms að sýkna ákærða af nauðgun samkvæmt 1. mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga. Byggir héraðsdómur á því að ekki sé fram komið í málinu að ákærði hafi beitt brotþola ólögmætri nauðung, þar með talið nýtt sér yfirburðastöðu gagnvart henni til að ná fram kynferðislegum vilja sínum. Bendir ákærvaldið á að í dómaframkvæmd sé lagt til grundvallar að þegar ákærði nýtir sér yfirburðastöðu gagnvart brotþola vegna aldurs-, reynslu- og þroskamunar sé um ólögmæta nauðung að ræða, sbr. 3. málslíð 1. mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga.
- 16 Kynferðisbrotakafli almennra hegningarlaga hefur tekið breytingum allt frá árinu 1992 en þær breytingar á 194. gr. sem helst koma til skoðunar við úrlausn þessa máls eru annars vegar þær sem gerðar voru með lögum nr. 61/2007 og hins vegar með lögum nr. 16/2018.
- 17 Eins og rakið er í dómi Hæstaréttar 18. febrúar 2021 í máli nr. 30/2020 gerði allsherjarnefnd Alþingis þá tillögu um breytingu á upphaflegu frumvarpi til laga nr. 61/2007 að verknáðaraðferðir í nauðgunarákvæðinu yrðu ekki einungis ofbeldi og hótanir heldur einnig annars konar ólögmæt nauðung. Í álitni nefndarinnar komu fram þær skýringar á breytingartillögunni að nefndin hefði velt fyrir sér hvort nægilega væri tryggt í frumvarpinu að sú háttsemi að notfæra sér aðstöðumun, sem hingað til hefði verið heimfærð undir 195. gr. laganna, yrði áfram refsiverð. Með hliðsjón af meginreglunni um að refsíákvæði þyrftu að vera skýr og til að taka af allan vafa í þessum efnunum legði nefndin til þá breytingu á frumvarpinu að „annars konar ólögmætri nauðung“ yrði bætt við verknáðarlýsingu nauðgunarákvæðisins.
- 18 Af orðalagi 195. gr. almennra hegningarlaga, eins og ákvæðið var fyrir gildistöku laga nr. 61/2007, og framangreindum lögskýringargögnum er ljóst að lagabreytingarnar miðuðu að því að fella undir nauðgunarákvæðið háttsemi sem fólst í því að þröngva manni til samræðis eða annarra kynferðismaka með annars konar ólögmætri nauðung en ofbeldi eða hótun um ofbeldi.
- 19 Eins og fram kemur í tilvitnuðum lögskýringargögnum var misnotkun á aðstöðu í því skyni að ná fram samræði eða öðrum kynferðismökum talin vera meðal verknáðaraðferða sem féllu undir aðra ólögmæta nauðung í skilningi 195. gr. almennra hegningarlaga fyrir gildistöku laga nr. 61/2007. Verður þá að hafa í huga að samkvæmt dómaframkvæmd Hæstaréttar fyrir gildistöku þeirra breytingarlaga var sú háttsemi að hafa kynferðismök við brotþola án samþykkis hans við þær aðstæður að ákærði misnotaði traust brotþola, nýtti sér brotavettvang eða yfirburðastöðu, svo sem vegna aldurs-, afls- eða liðsmunar, talin ólögmæt nauðung í skilningi 195. gr. Má um það vísa til dóms Hæstaréttar 11. júní 2025 í máli nr. 2/2025 og þeirra dóma sem þar er vitnað til.
- 20 Með lögum nr. 16/2018 um breytingu á almennum hegningarlögum var nauðgunarákvæði 1. mgr. 194. gr. fært til núverandi horfs og skortur á samþykki fyrir

samræði eða öðrum kynferðismökum sett í forgrunn. Í 1. mgr. 194. gr. segir, eftir breytinguna, að hver sem hefur samræði eða önnur kynferðismök við mann án samþykkis hans gerist sekur um nauðgun og skuli sæta fangelsi ekki skemur en eitt ár og allt að 16 árum. Samþykki telst liggja fyrir ef það er tjáð af frjálsum vilja. Samþykki telst ekki liggja fyrir ef beitt er ofbeldi, hótunum eða annars konar ólögumætri nauðung. Í athugasemdum með frumvarpi því er varð að lögnum er ákvæði þetta meðal annars skýrt svo að horfið verði frá megináherslu á verknaðaraðferð við nauðgun. Þess í stað verði aukin áhersla lögð á kynfrelsi og sjálfsákvörðunarrétt einstaklings með því að skilgreina nauðgun út frá því hvort samþykki hefur verið fyrir hendi eða ekki. Hafi samþykki verið tjáð þarf jafnframt að taka til skoðunar hvort það hafi verið veitt af frjálsum vilja.

- 21 Svo sem rakið er í dómi Hæstaréttar í máli nr. 2/2025 verður hvorki ráðið af orðalagi 1. mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga né athugasemdum um refsíákvæðið í frumvörpum sem urðu að lögum nr. 61/2007 og 16/2018 að samþykki til samræðis eða annarra kynmaka geti ekki legið fyrir ef brotþoli er yngri en 15 ára. Af athugasemdum í þessum frumvörpum, svo og nefndaráliti allsherjarnefndar með breytingartillögu við frumvarp til laga nr. 61/2007 þar sem lagt var til að aldursmörk 1. mgr. 202. gr. almennra hegningarlaga yrðu hækkuð í 15 ár, kom þó glögglega fram sú afstaða löggjafans að háttsemi sem félli undir ákvæðið gæti einnig talist brot gegn 1. mgr. 194. gr. laganna. Talið hefur verið að þegar þolendur kynferðisbrots, sem felst í samræði eða öðrum kynferðismökum, eru ung börn geti eðli málsins samkvæmt ekki leikið vafi á að þau hafi ekki til að bera þann þroska að samþykki tjáð af frjálsum vilja í skilningi 1. mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga geti verið fyrir hendi. Má þannig til dæmis ráða af dómi Hæstaréttar 26. mars 2025 í máli nr. 47/2024 að brotþoli á aldrinum 9 til 12 ára hafi ekki getað veitt slíkt samþykki.
- 22 Sú vernd sem 1. mgr. 202. gr. almennra hegningarlaga er ætlað að veita börnum allt að 15 ára aldri byggist meðal annars á því að viljastyrkur og mótstaða þeirra gegn kynferðislegri ágengni sé að jafnaði minni en fullorðinna, ekki síst þegar töluverður aldursmunur er á geranda og þolanda. Við þær aðstæður sem hér eru uppi þar sem 13 ára barn hefur sætt kynferðisbroti sem fellur undir refsíákvæðið, þarf að fara fram sjálfstætt mat á því hvort það leiði af þroska barnsins og öðrum atvikum að um gilt samþykki geti ekki hafa verið að ræða. Slíkt samþykki telst, sem fyrr greinir, ekki fyrir hendi ef beitt hefur verið ólögumætri nauðung í skilningi 3. málslíðar 1. mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga, en í dómaframkvæmd hefur verið litið til þess hvort ákærði hafi nýtt sér yfirburðastöðu gagnvart brotþola vegna aldurs-, reynslu- og þroskamunar.
- 23 Ákærði var 21 árs en brotþoli 13 ára á þeim tíma sem ákæra tekur til. Málefni brotþola höfðu verið til meðferðar hjá barnaverndaryfirvöldum í fjölmörg ár og brotþoli lotið forsjá barnaverndar frá 2017 og verið í varanlegu fóstri frá þeim tíma. Samkvæmt upplýsingum frá barnaverndaryfirvöldum glímur brotþoli við mikinn og

fjölpættan tengslavanda vegna áfalla og ofbeldis í æsku sem hefur áhrif á hennar daglega líf og hafði hún sótt meðferð vegna þessa á barna- og unglिंगageðdeild.

- 24 Af Snapchat-samskiptum ákærða og brotþola verður glögglega ráðið að hann hafi fljótlega eftir að þau kynntust leitað eftir kynferðislegu samneyti við hana. Af skilaboðunum er ljóst að ákærði hafði eftir skammvinn samskipti frumkvæði að því að sækja brotþola á fósturheimili hennar. Við skýrslugjöf í Barnahúsi var brotþoli einlæg og leitaðist við að greina frá atvikum með eins skýrum hætti og henni var unnt. Hún var varfærin í frásögn sinni og var það bersýnilega mjög íþyngjandi fyrir hana að rifja upp atvik. Telja verður orðaval hennar, látbragð og einfaldni í svörum til marks um takmarkaðan þroska. Þar má nefna að brotþoli vísaði ítrekað til þess að hún talaði ekki um „eitthvað dót svona við aðra“ og tók fram að samskipti hennar við ákærða hefðu í upphafi verið hluti af „djóki“ eða svokölluðu „flirt.“ Þá kvaðst hún hafa verið reið þegar vinkonur hennar sögðust hafa haft samband við lögreglu, en hún hefði bara viljað gleyma þessu þar sem hún vissi að annars yrði síminn tekinn af henni eða hún „þurfa að tala við eitthvað helling af fólki.“
- 25 Brotþoli lýsti því með skýrum hætti að hún hefði orðið hrædd þegar ákærði var kominn fyrir utan húsið hjá henni og hafi af þeim sökum farið út í bíl til hans. Hún hefði meðal annars hugsað um hvort hann vissi eitthvað um hana og myndi kannski „meiða [hana] eða einhvern í fjölskyldunni [hennar]“. Þá hefði ákærði keyrt með brotþola að bílskúr sem vinur hans hafði afnot af þar sem ákærði braut á brotþola en þau voru þar ein. Af framburði brotþola er ljóst að hún var óttaslegin og lýsti hún því í skýrslu sinni í Barnahúsi að hún hefði verið „ógeðslega hrædd að berjast til baka, ef hann myndi skilurðu meiða mig eða eitthvað, þannig að ég var bara alveg kyrr allan tímann.“ Ákærði hafi klætt hana úr buxum og nærbuxum og haft við hana samræði, en henni hafi „ekki [liðið] vel út af því að ég fann alveg á mér skilurðu að ég var ekki tilbúin, eða þú veist mig langaði þetta bara ekki.“
- 26 Samskipti brotþola við I vinkonu sína, í kjölfar brotsins, á Snapchat þar sem hún lýsir því að hafa verið sátt eða jafnvel stolt af því að hafa misst meydóm sinn með samförum við ákærða, verða ekki talin styðja að brotþoli hafi getað veitt gilt samþykki. Samskiptin stóðu yfir í nokkrar klukkustundir og má sjá að brotþoli lýsir síðar vanlíðan og tekur fram að hún þori ekki að segja fósturforeldrum sínum frá atvikum. Þegar samskiptin eru virt heildstætt verður að telja þau til marks um ungan aldur brotþola, reynsluleysi, takmarkaðan þroska og þörf á félagslegri viðurkenningu. Þá verður jafnframt að líta til þess að ummælin féllu eftir að atvikinu var lokið, þegar brotþoli var komin úr aðstæðunum og aftur heim til sín. Gildir hið sama um samskipti brotþola við aðrar vinkonur sínar og vitni sem rakin eru í hinum áfrýjaða dómi.
- 27 Samkvæmt framansögðu verður lagt til grundvallar að ákærði, sem vissi að brotþoli var 13 ára gömul, hafi nýtt sér yfirburðastöðu gagnvart henni vegna aldursmunar og þroska- og reynsluleysis hennar. Fallist er á með ákærvaldinu að ákærði hafi beitt

brotþola ólögmætri nauðung í skilningi 1. mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga, enda þarf að jafnaði minni þvingun eða þrýsting til að yfirvinna viljastyrk og mótstöðu barns sem hefur nýlega náð 13 ára aldri en eldri og þroskaðri einstaklings, sbr. til hliðsjónar fyrrnefndan dóm Hæstaréttar í máli nr. 2/2025. Að virtum atvikum og þroska brotþola telst samþykki, gefið af frjálsum vilja í skilningi málsgreinarinnar, ekki hafa legið fyrir þegar ákærði viðhafði þá háttsemi sem honum er gefin að sök í þessum ákærulið. Verður ákærði því sakfelldur fyrir brot gegn 1. mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður II

- 28 Samkvæmt ákærulið II er ákærða gefin að sök kynferðisleg áreitni með því að hafa í nokkur skipti á tímabilinu frá janúar til júní 2022 á heimili brotþola A og í bifreið sinni áreitni hana kynferðislega en ákærði hafi að minnsta kosti fjórum sinnum þuklað á brjóstum brotþola innanklæða og tvisvar sinnum reynt að færa hönd sína að kynfærum hennar. Í eitt skipti hafi ákærði rassskellt brotþola og sagt að hún væri með flottan rass. Háttsemi ákærða er í ákæru talin varða við 199. gr. almennra hegningarlaga. Með hinum áfrýjaða dómi var ákærði sakfelldur fyrir þá háttsemi sem lýst er í ákæruliðnum sem þótti rétt heimfærð til refsíákvæða. Tekið er undir það mat héraðsdóms að framburður brotþola hafi verið stöðugur og trúverðugur um sakarefnið og að hún hafi greint á einlægan og hófstílltan hátt frá því sem hún varð fyrir í samskiptum við ákærða.
- 29 Samkvæmt framburði brotþola fyrir héraðsdómi þuklaði ákærði brjóst hennar að minnsta kosti þrisvar sinnum á heimili hennar og í bíl hans. Þá reyndi hann í tvígang að færa hönd sína að kynfærum brotþola. Einnig rassskellti ákærði brotþola einu sinni líkt og ákært er fyrir og um getur í hinum áfrýjaða dómi. Samkvæmt þessu en að öðru leyti með vísan til forsendna hins áfrýjaða dóms verður hann staðfestur um sakfellingu ákærða fyrir framanrakta háttsemi gegn brotþola A.
- 30 Ákærði hefur í máli þessu verið fundinn sekur um kynferðisbrot gegn tveimur stúlkum á barnsaldri. Brot hans voru alvarleg og beindust að mikilsverðum hagsmunum. Í tilvikum brotþola B var ákærði í samskiptum við hana í þeim tilgangi að stunda kynlíf með henni vitandi að hún væri 13 ára. Ákærði er ungur að árum en á sér ekki málsbætur að öðru leyti. Samkvæmt því sem að framan er rakið og með vísan til 1., 4., 6. og 7. töluliðar 1. mgr. 70. gr. og 77. gr. almennra hegningarlaga verður refsing ákærða ákveðin fangelsi í þrjú ár og sex mánuði. Ekki kemur til álita að skilorðsbinda refsingu ákærða, hvorki að hluta né í heild.

Einkaréttarkröfur

- 31 Við aðalmeðferð málsins fyrir Landsrétti krafðist ákærði frávísunar á kröfum brotþola frá héraðsdómi „á grundvelli aðildarskorts“, enda hefðu þær þegar fengið kröfur sínar greiddar úr ríkissjóði á grundvelli 19. gr. laga nr. 69/1995, og ætti ríkissjóður því kröfu á hendur ákærða.

- 32 Að gengnum héraðsdómi tilkynnti ákærði ríkissaksóknara 8. janúar 2024 um áfrýjun dómsins. Í tilkynningunni segir meðal annars að dóminum sé áfrýjað í því skyni að ákærði „verði sýknaður af kröfum ákæruvaldsins skv. ákæru útgefinni 31. ágúst 2023 og að þannig verði niðurstöðu héraðsdóms um [...] greiðslu miskabóta [...] hrundið“. Krafa um frávisun á einkaréttarkröfum kom aftur á móti fyrst fram við aðalmeðferð málsins 13. maí 2026. Með vísan til 2. mgr. 199. gr. laga nr. 88/2008 kemur krafan ekki til álita nema að því leyti sem réttinum ber skylda til að vísa einkaréttarkröfu brotþola frá án kröfu, sbr. til hliðsjónar dóm Landsréttar 22. maí 2025 í máli nr. 638/2024.
- 33 Í málinu krefst brotþoli B miskabóta að fjárhæð 3.000.000 króna, auk vaxta og dráttarvaxta, en brotþoli A Sól 2.000.000 króna, auk vaxta og dráttarvaxta. Fyrir liggur að brotþolar hafa þegar fengið 2.832.114 krónur annars vegar og 1.582.400 krónur hins vegar úr ríkissjóði á grundvelli dóms Landsréttar í máli þessu sem var ómerktur og 1. mgr. 11. gr. laga nr. 69/1995. Verður að skilja miskabótakröfur brotþola svo að þær lúti að greiðslu á 1.000.000 króna til handa B og 800.000 krónum til handa A umfram það sem þær hafa þegar fengið greitt úr ríkissjóði. Þykja brotþolar af þeim sökum hafa lögvarða hagsmuni af því að tekin verði efnisleg afstaða til krafna þeirra, sbr. til hliðsjónar dóm Landsréttar 8. desember 2023 í máli nr. 107/2023.
- 34 Með vísan til forsendna héraðsdóms verður niðurstaða hans um miskabætur staðfest með þeirri breytingu að miskabætur brotþola B þykja hæfilega ákveðnar 2.000.000 króna og miskabætur brotþola A 1.200.000 krónur. Samkvæmt því og þar sem upplýst er að brotþolar hafa þegar fengið þær fjárhæðir að fullu greiddar úr ríkissjóði verður ákærði sýknaður af kröfum þeirra um hærri miskabætur, sbr. til hliðsjónar dóm Hæstaréttar 6. október 2005 í máli nr. 133/2005 og fyrrgreindan dóm Landsréttar í máli nr. 107/2023.

Sakarkostnaður

- 35 Ákærði greiði allan sakarkostnað málsins í héraði með þeim fjárhæðum sem þar voru ákveðnar.
- 36 Áfrýjunarkostnaður vegna fyrri meðferðar málsins verður felldur á ríkissjóð þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða og þóknun skipaðs réttargæslumanns brotþola, sem ákveðin verða með virðisaukaskatti eins og greinir í dómsorði.
- 37 Ákærði greiði málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns fyrir Landsrétti, sem ákveðin verða að meðtöldum virðisaukaskatti, eins og í dómsorði greinir. Þóknun skipaðs réttargæslumanns brotþola, sem ákveðin verður að meðtöldum virðisaukaskatti, greiðist úr ríkissjóði. Ekki leiddi annan sakarkostnað af rekstri málsins fyrir Landsrétti.